

วารสาร
ประวัติศาสตร์
ธรรมศาสตร์

THE THAMMASAT

**JOURNAL
OF
HISTORY**

ทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของเฮย์เดน ไวต์ Hayden White's Theory of Historical Writing*

ตามไท ดิลกวิทย์รัตน์
Tamthai Dilokvidhyarat

อาจารย์ประจำสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ปรัชญาและวรรณคดีอังกฤษ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
E-mail: dilok2@yahoo.com

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “จริยศาสตร์ของประวัติศาสตร์นิพนธ์: บทวิเคราะห์แนวคิดของเฮย์เดน ไวต์” โครงการปริทรรศน์นักทฤษฎีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมสมัย ชุดโครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัย และขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความ ที่กรุณาชี้ให้เห็นข้อบกพร่องและแนะนำแนวทางในการปรับปรุงให้บทความมีความรัดกุมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ความผิดพลาดประการใดที่ปรากฏในบทความนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

ได้รับบทความเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562; แก้ไขวันที่ 25 พฤษภาคม 2562; อนุมัติให้ตีพิมพ์ 28 พฤษภาคม 2562.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความวิจัยนี้ คือ การศึกษาทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของเฮย์เดน ไวต์ ด้วยการสังเคราะห์จากงานเขียนของเขา ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 จนถึงทศวรรษ 2010 ผลจากการศึกษา พบว่าสาระสำคัญของทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของเฮย์เดน ไวต์ สามารถสรุปได้เป็นข้อเสนอหลัก 3 ประการ ประการที่ 1 งานเขียนทางประวัติศาสตร์เป็นงานประพันธ์รูปแบบหนึ่ง ประการที่ 2 วิธีวิทยาของการศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ใช่การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างสมมติฐานในแบบวิทยาศาสตร์กายภาพ แต่เป็นการคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์ (figurative thinking) เพื่อให้นักประวัติศาสตร์สามารถตีความข้อเท็จจริงจากอดีตให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่มีความหมาย และประการที่สาม กลวิธีในการประพันธ์เป็นเครื่องมือสำคัญของการเขียนประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์จึงไม่ควรพยายามลดทอนองค์ประกอบของความเป็นงานประพันธ์ในงานเขียนของตน แต่ควรเรียนรู้เครื่องมือในการประพันธ์จากนักเขียนเพื่อนำไปใช้ในการตีความข้อเท็จจริงและนำเสนอภาพแทนเหตุการณ์ในอดีต

คำสำคัญ: เฮย์เดน ไวต์, วรรณคดีศึกษา, การเขียนประวัติศาสตร์, การคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์, เครื่องมือการประพันธ์

Abstract

The purpose of this research article is to study Hayden White's theory of historical writing through synthesizing his works from 1960's until 2010's. The result of this study shows that essences of Hayden White's theory of historical writing can be summarized into 3 points. Firstly, the historical writing is a kind of literary works. Secondly, methodology of historical study is not information analysis aiming to construct hypothesis as physical science study. It is, however, figurative thinking that allows historians to interpret facts from the past to become meaningful narrative. Lastly, literary devices are important tools of historical writing. Historians, hence, should not try to reduce literary elements in their writings, but try to learn literary techniques from writers in order to improve their ability to interpret facts and represent the past.

Keywords: Hayden White, literary theory, historical writing, figurative thinking, literary devices

1. บทนำ

นับตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เฮย์เดน ไวต์ (Hayden White) ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในนักทฤษฎีและนักปรัชญาประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในโลกภาษาอังกฤษ ตลอดระยะเวลา 40 กว่าปีในแวดวงวิชาการ ไวต์เขียนหนังสือและบทความไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลต่อสาขาวิชาต่างๆ อย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นในด้านประวัติศาสตร์นิพนธ์ (historiography) ปรัชญาประวัติศาสตร์ (philosophy of history) หรือแม้กระทั่งวรรณคดีศึกษา (Literary Study)¹

จากการวิเคราะห์งานเขียนของไวต์ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 จนถึงทศวรรษ 2010 ผู้วิจัยพบว่าแนวความคิดที่ปรากฏในงานของไวต์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ประเด็นแรก คือ การวิพากษ์ความพยายามของนักประวัติศาสตร์ที่จะพัฒนาการสาขาวิชาของตนตามแนวทางของวิทยาศาสตร์กายภาพ ประเด็นที่สอง คือ การศึกษาวิธีการที่นักประวัติศาสตร์ในยุคต่างๆ ใช้ในการตีความข้อมูลและประกอบสร้างงานเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตเพื่อวางรากฐานให้กับการสร้างทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ (theory of historical writing)

---

¹ Richard T. Van. "The Reception of Hayden White" in *History and Theory*, Vol. 37, No. 2 (May, 1998), pp. 143-161.

ที่ผ่านมา นักวิชาการที่ศึกษาแนวความคิดของไวต์ส่วนใหญ่มักให้ความสนใจกับประเด็นแรก² ขณะที่แนวความคิดของไวต์ในประเด็นที่สองซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ยังไม่ได้รับการศึกษามากนัก³ วัตถุประสงค์ของบทความวิจัยนี้ คือการศึกษาทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของเฮย์เดน ไวต์ โดยการสังเคราะห์จากงานเขียนของเขาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 จนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต

ในแง่ของการนำเสนอ เนื่องจากไวต์ไม่เคยเรียบเรียงทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของตนออกมาอย่างเป็นระบบ แต่มักจะกล่าวถึงประเด็นเหล่านี้อยู่ในบทความที่เขียนขึ้นในโอกาสต่างๆ การนำเสนอทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของไวต์ผ่านการอธิบายพัฒนาการทางความคิดตามลำดับเวลาจึงอาจไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสม ในบทความนี้ ผู้วิจัยเลือกนำเสนอทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ของไวต์ด้วยการสรุปแนวความคิดของเขาที่ปรากฏในบทความต่างๆ ออกมาเป็น “ข้อเสนอหลัก 3 ประการ” การนำเสนอเนื้อหาด้วยวิธีการเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกันดีกับลักษณะแนวความคิดของไวต์ซึ่งมักจะอยู่ในรูปแบบของการตั้งคำถามมากกว่าจะเป็นการนำเสนอทฤษฎีอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันก็น่าจะเป็นวิธีที่ช่วยผู้อ่านเข้าใจแนวความคิดของไวต์เกี่ยวกับทฤษฎีการเขียนประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจนมากกว่าวิธีการอื่นๆ

---

² ดู Herman Paul, *Hayden White* (Cambridge: Polity Press, 2011). และ Robert Doran, *The Ethics of Theory: Philosophy, History, Literature*. (London: Bloomsbury Academic, 2017).

³ ตัวอย่างงานที่กล่าวถึงความคิดของไวต์ในแง่มุมที่สองไว้แต่ยังไม่ได้มีการศึกษาในรายละเอียดได้แก่ Simon Gunn, *History and Cultural Theory* (Routledge, 2006), 29-36.

2. ข้อเสนอที่ 1: งานประวัติศาสตร์ เป็นงานประพันธ์รูปแบบหนึ่ง

ในปัจจุบัน วิธีการหนึ่งที่นักประวัติศาสตร์มักจะใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับงานเขียนทางประวัติศาสตร์ก็คือ การยืนยันว่างานเขียนประเภทนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากงานประพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ ขณะที่งานประพันธ์โดยทั่วไปเป็นผลผลิตจากจินตนาการของผู้เขียน (fiction) งานประวัติศาสตร์ คือ งานเขียน (discourse) เกี่ยวกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในอดีต (fact) ซึ่งเรียบเรียงขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างเป็นวิทยาศาสตร์⁴

จากการศึกษาพัฒนาการของการเขียนประวัติศาสตร์ในโลกตะวันตก ไวต์ตั้งข้อสังเกตว่าความพยายามในการขีดเส้นแบ่งที่ชัดเจนระหว่างงานประวัติศาสตร์กับงานประพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ เพิ่งปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 18⁵ ในช่วงเวลาดังกล่าว อิทธิพลของกระแสความคิดแบบรู้แจ้ง (enlightenment) กำลังขยายไปยังดินแดนต่างๆ ในยุโรป ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้แนวทางการแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) หรือวิทยาศาสตร์กายภาพ (physical science) ค่อยๆ กลายเป็นมาตรฐานกลางที่ใช้ในการกำหนดว่าสิ่งใดคือความรู้ที่แท้จริง

---

⁴ Hayden White, *Tropics of Discourse: Essays in Cultural Criticism* (Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1978), 121-122.

⁵ เรื่องเดียวกัน, 124 ใน *Tropics of Discourse* ไวต์ยกตัวอย่างกระบวนการปรับเปลี่ยนไปสู่ความเป็นวิทยาศาสตร์ในบริบทของฝรั่งเศสหลังการปฏิวัติ 1789 สำหรับกรณีของเยอรมัน ดู Frederick C. Beiser, *The German Historicist Tradition* (Oxford: Oxford University Press, 2015).

เพื่อปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศทางวิชาการแบบใหม่ สาขาวิชาต่างๆ จำต้องปรับเปลี่ยนวิธีการศึกษาของตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของความเป็นศาสตร์ ประวัติศาสตร์เองก็ไม่ใช่ออกยักเว้น นับตั้งแต่ครึ่งหลังของศตวรรษที่ 18 นักประวัติศาสตร์ในหลายประเทศต่างพยายามพัฒนาวิธีวิทยา (methodology) ของตนให้เป็นระเบียบแบบแผนทัดเทียมกับสาขาวิชาอื่นๆ มาตรการหนึ่งที่นักประวัติศาสตร์นำมาใช้ในการยกสถานะความเป็นศาสตร์ของตนก็คือ การลดทอนองค์ประกอบของความเป็นงานประพันธ์ในงานเขียนทางประวัติศาสตร์ องค์ประกอบในเชิงวรรณศิลป์หลายอย่างถูกตัดทอนลงไปเพื่อทำให้งานเขียนทางประวัติศาสตร์มีความแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นๆ⁶ ขณะเดียวกันก็หันไปให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิธีการตรวจสอบหลักฐานและระเบียบวิธีในการตีความข้อมูลให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น

แม้จะไม่เคยตั้งข้อรังเกียจกับการวิพากษ์หลักฐานรวมถึงกรรมวิธีต่างๆ ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่ไวต์เห็นว่าความพยายามที่จะลดทอนองค์ประกอบของความเป็นงานประพันธ์ในงานประวัติศาสตร์เป็นความพยายามที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง สำหรับไวต์การยกระดับการตรวจสอบหลักฐานอาจจะช่วยให้งานประวัติศาสตร์มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น แต่วิธีวิทยาเหล่านี้ไม่สามารถจะแทนที่องค์ประกอบของความเป็นงานประพันธ์ในงานประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากโดยธรรมชาติงานเขียนทางประวัติศาสตร์ คือ งานประพันธ์รูปแบบหนึ่ง⁷

⁶ Hayden White, *The Practical Past* (Evanston, Illinois: Northwestern University Press, 2014), 8.

⁷ Hayden White, *Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe* (Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press 1973), 2.

ในหนังสือเรื่อง *Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth Century Europe* ไวต์แสดงให้เห็นว่า แม้นักประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 19 หลายคนจะพยายามยกระดับงานเขียนของตนให้มีความเป็นศาสตร์มากขึ้น แต่หากวิเคราะห์จากตัวบทงานเขียนทางประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์และนักปรัชญาประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายคนจะพบว่างานเขียนทั้งหมดล้วนแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นด้วยวิธีการที่ไม่ได้แตกต่างกันไปจากงานประพันธ์ประเภทอื่นๆ เท่าใดนัก⁸

จากการศึกษางานเขียนประเภทประวัติศาสตร์และปรัชญาประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 19 ไวต์พบว่าการทำงานของนักประวัติศาสตร์มีขั้นตอนส่วนใหญ่ที่คล้ายกับนักประพันธ์ โดยขั้นตอนนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ การเรียบเรียงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้อยู่ในรูปแบบของเรื่องราว (story) ด้วยวิธีการเดียวกันกับที่นักประพันธ์ใช้ นั่นคือ การกำหนดจุดเริ่มต้น จุดกึ่งกลาง และจุดสิ้นสุด⁹ เพื่อสร้างขอบเขตของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (historical event) ที่จะทำการศึกษา

ในส่วนที่สอง คือการตีความเรื่องราวดังกล่าวให้กลายเป็นเรื่องเล่า (narrative) ที่มีความหมาย การตีความนี้ ไวต์อธิบายว่านักประวัติศาสตร์จะใช้วิธีการสร้างชุดคำอธิบาย (explanations) ให้กับเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ระดับที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การสร้างโครงเรื่อง (plot) ไปจนถึงระดับที่ลึกที่สุด นั่นคือ การมองเหตุการณ์ผ่านไวยากรณ์ความเปรียบ (tropes) ในแต่ละระดับ ไวต์

---

⁸ เรื่องเดียวกัน, 427.

⁹ เรื่องเดียวกัน, 5.

จำแนกกระบวนการสร้างชุดคำอธิบายออกเป็น 4 ประเภทย่อย และใน 4 ประเภทย่อย แบ่งออกเป็น 2 คู่หลัก นอกจากนี้ ไวต์ยังชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสร้างชุดคำอธิบายแต่ละระดับและแต่ละประเภทย่อยล้วนแต่มีความสัมพันธ์ที่ร้อยรัดกันอย่างแนบแน่น ดังนี้

1. ระดับการสร้างโครงเรื่องให้กับเหตุการณ์ (emplotment) หมายถึงการจัดวางเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เข้าไปอยู่ภายใต้แนวเรื่องต่างๆ ซึ่งไวต์เสนอว่ามี 4 แนว ได้แก่ Romance, Comedy, Tragedy และ Satire ไวต์จับคู่โครงเรื่อง 4 แนวนี้ออกเป็น 2 คู่ คือ Romance กับ Satire เป็นคู่หลักที่อธิบายเหตุการณ์ในลักษณะสุดขั้วสองด้าน กล่าวคือ แนวเรื่องแบบ Romance มองว่ามนุษย์สามารถเอาชนะและก้าวข้าม (transcend) อุปสรรค ข้อจำกัด หรือชะตากรรมของตน และสามารถปลดปล่อยตนเองออกจากการจองจำของสถานการณ์และเวลา ส่วนแนวเรื่องแบบ Satire มองว่ามนุษย์ไม่อาจเอาชนะชะตากรรมหรืออุปสรรคได้ ต้องตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์และเวลา¹⁰ สำหรับแนวเรื่องแบบ Comedy กับ Tragedy นั้น มองว่ามนุษย์มิได้สิ้นหวังโดยสิ้นเชิง ยังสามารถจะสลัดตัวเองให้หลุดพ้นจากชะตากรรมได้ชั่วคราวชั่วคราวโดยไวต์ขยายความว่าแนวเรื่องแบบ Comedy จะจบลงด้วยชัยชนะชั่วคราวของมนุษย์จากอุปสรรคหรือชะตากรรมเหมือนที่เราพบในงานแนวสุขนาฏกรรม ส่วนแนวเรื่องแบบ Tragedy จะจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของมนุษย์ แต่ก็ชดเชยด้วยความตระหนักรู้ถึงข้อจำกัดของมนุษย์เหมือนละครโศกนาฏกรรมที่จบลงด้วยความตายของตัวเอง แต่ผู้ชมจะได้ประสบการณ์การล้างอารมณ์ (catharsis) ก่อเกิดการตระหนักรู้ถึงข้อจำกัดของมนุษย์

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, 9.

2. ระดับของการสร้างข้อถกเถียง (argument) หมายถึงการใช้หลักการอนุมานตามลำดับขั้นตอน (syllogism) เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์¹¹ เช่นเดียวกับระดับของการสร้างโครงเรื่อง วัตถุประสงค์แบ่งการสร้างข้อถกเถียงออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 2 คู่ ได้แก่ Formist กับ Contextualist และ Organicist กับ Mechanistic โดย Formist กับ Contextualist จะเป็นคู่แข่งสุดขั้ว กล่าวคือ Formist เชื่อว่าปรากฏการณ์หรือวัตถุแห่งการศึกษานั้นมีลักษณะเฉพาะตัว หรือฟังเข้าใจได้โดยตัวของมันเองโดยไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือตัวปรากฏการณ์หรือวัตถุแห่งการศึกษา นักประวัติศาสตร์เพียงแต่พยายามทำความเข้าใจตัวปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้รอบด้านที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในทางตรงกันข้าม Contextualist เชื่อว่าการจะเข้าใจปรากฏการณ์หนึ่งหรือวัตถุแห่งการศึกษานั้นได้จะต้องเชื่อมโยงกับบริบทโดยรวม นั่นคือเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์อื่นหรือปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ส่วน Organicist และ Mechanist ต่างเชื่อว่าเหตุการณ์ที่ศึกษาเป็นส่วนย่อยหรือภาพเล็กของภาพใหญ่ โดยทั้ง Organicist และ Mechanist ต่างพยายามลดทอนหรือแปรปรากฏการณ์/อุบัติการณ์ทางประวัติศาสตร์ให้เป็นข้อสรุปเชิงนามธรรมชุดหนึ่งที่กำลังหรือใช้อธิบายปรากฏการณ์/อุบัติการณ์นั้นได้ แต่จะต่างกันก็ตรงที่ Organicist อธิบายการประสานกันของปรากฏการณ์ต่างๆ ในเชิงอินทรีย์ภาพ กล่าวคือทุกส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออกเหมือนองคัพพของสิ่งมีชีวิตที่ประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งมีชีวิตนั้น และองค์รวมเป็นมากกว่าผลรวมของส่วนย่อย (the whole is more than a sum of its parts) แต่สำหรับ Mechanist การประสานกันของปรากฏการณ์ต่างๆ มีลักษณะแบบกลไกภายใต้

---

¹¹ เรื่องเดียวกัน, 11.

กฎเกณฑ์ที่ตายตัว เป้าหมายของการศึกษาปรากฏการณ์หรืออุบัติการณ์ทางประวัติศาสตร์ คือ การแสวงหากฎเกณฑ์ที่กำกับอุบัติการณ์ดังกล่าว ไวต์ขยายความว่า Contextualist ต่างกับ Organicist และ Mechanist แม้ว่าจะพยายามเชื่อมโยงปรากฏการณ์หนึ่งเข้ากับบริบทและปัจจัยอื่นๆ คล้ายๆ กัน แต่ Contextualist มิได้ต้องการลดทอนคำอธิบายให้กลายเป็นหลักการนามธรรมหรือกฎเกณฑ์สากลชุดหนึ่งเหมือนพวก Organicist หรือ Mechanist

3. ระดับนัยยะทางอุดมการณ์ (ideological implication) หมายถึงการให้คุณค่ากับความเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์ผ่านจุดยืนทางอุดมการณ์ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับความพึงปรารถนา (desirability) และจังหวะของความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม (the optimum pace of change)¹² เช่นเดียวกับการสร้างโครงเรื่องและการสร้างข้อถกเถียง ไวต์จำแนกนัยยะทางอุดมการณ์ของประวัติศาสตร์นิพนธ์ออกเป็น 4 แบบ ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 2 คู่ โดย Anarchist กับ Liberal เป็นคู่แย้งสุดขั้ว กล่าวคือ การให้คุณค่าแบบ Anarchist และ Liberal จะเห็นพ้องกันว่าภาวะที่พึงปรารถนาไม่ได้อยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ขณะที่ Anarchist มองว่าภาวะดังกล่าวอยู่ ณ อดีตอันไกลโพ้น (remote past) Liberal กลับมองว่าภาวะที่พึงปรารถนาอยู่ในอนาคตอันไกลที่ยังมองไม่เห็น (remote future) ส่วนการตีความแบบ Radical และ Conservative จะเป็นคู่แย้งบนฐานของการมองจังหวะของความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม กล่าวคือ Radical เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนเป็นความจำเป็น ขณะที่ Conservative มองว่าจังหวะของความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมควรเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติ

¹² เรื่องเดียวกัน, 24.

ในทัศนะของไวต์ การสร้างชุดคำอธิบายทั้ง 3 ระดับไม่ว่าจะเป็น การสร้างแนวเรื่อง การสร้างข้อถกเถียง หรือการกำหนดนัยยะ ทางอุดมการณ์มีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น และประกอบกัน เป็น สีสลา (style) ของงานเขียนทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ไวต์ มองว่ายังมีการสร้างชุดคำอธิบายในอีกระดับที่อยู่ลึกกว่าระดับอื่นๆ นั่นคือการสร้างชุดคำอธิบายในระดับไวยาหารความเปรียบ (tropes) ซึ่ง หมายถึงกระบวนการทำงานของจิตสำนึกที่สร้างกรอบกระบวนการทัศน์ เพื่อจัดระบบความหมายล่วงหน้าให้กับประสบการณ์¹³ ไวต์ใช้ชุดคำ ของไวยาหารความเปรียบมาอธิบายกรอบกระบวนการทัศน์ดังกล่าวโดยแบ่ง ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ Metaphor Metonymy Synecdoche และ Irony เช่นเดียวกับระดับอื่นๆ ไวต์แยกประเภทของไวยาหารความเปรียบ ออกเป็น 2 คู่ คู่แรก คือ Metaphor ซึ่งหมายถึงกระบวนการทัศน์ที่จัดการ ระบบความหมายของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ด้วยการเทียบเคียง ความเหมือน กับ Irony ซึ่งหมายถึงกระบวนการทัศน์ที่จัดระบบความหมาย ของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ด้วยการยอมรับว่าไม่สามารถเทียบ เคียงกับเหตุการณ์อื่นได้ คู่แย้งคู่ที่ 2 คือ metonymic เป็นการให้ความ หมายกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ด้วยการมองเหตุการณ์ย่อยเป็น ภาพแทนของเหตุการณ์ใหญ่ ขณะที่ synecdoche จะมองเหตุการณ์ใน ประวัติศาสตร์ย่อยๆ ว่าเป็นภาพแทนของเหตุการณ์ทั้งหมด¹⁴

---

¹³ "...tropes thus discussed as paradigms, provided by language itself, of the operations by which consciousness can prefigure areas of experience..." เรื่องเดียวกัน, 36.

¹⁴ ไวต์น่าจะหมกหมุ่นกับจำนวน 4 เป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไวต์ พยายามหลีกเลี่ยงแนวการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยมที่มองปรากฏการณ์ในเชิง คู่แย้ง (dichotomy) ไวต์จึงต้องจัดให้แต่ละระดับมี 4 กลุ่ม แต่ในที่สุดก็จะเห็นว่า

จากการวิเคราะห์แนวทางการสร้างชุดการอธิบายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ทั้ง 4 ระดับ ไวต์เสนอว่าในการประกอบสร้างงานเขียนทางประวัติศาสตร์ ชุดคำอธิบายทุกระดับจะมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงอย่างแนบแน่น ทั้งภายในแต่ละระดับและระหว่างระดับที่ต่างกัน ไวต์สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างชุดการอธิบายทั้ง 4 ระดับไว้ ดังนี้¹⁵

ไวต์เลี่ยงการสร้างคู่แข่งไม่ได้ เพราะ 4 ประเภทที่เขาจำแนกนั้น ในท้ายที่สุดก็ประกอบขึ้นด้วยคู่แข่ง 2 ชุด ความพยายามที่จะแบ่งให้ได้ 4 ประเภทในกรณีของโวหารความเปรียบนี้จะพบว่าไวต์ประสบปัญหาในการอธิบายและจำแนกความแตกต่างของประเภททั้ง 4 ที่เขาเสนอขึ้นมาค่อนข้างมาก เพราะหากยึดตามหลักโวหารศาสตร์ (Rhetoric) โดยทั่วไป จะถือว่าโวหารแบบ Synecdoche เป็นประเภทหนึ่งของโวหารแบบ metonymy ไวต์เองก็ดูจะตระหนักดีถึงประเด็นเหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากที่เขาสรุปข้อเสนอมั่วๆ ของนักโวหารศาสตร์และนักภาษาศาสตร์แนวโครงสร้างนิยมไว้ แต่กล่าวว่าเขาเลือกที่จะนิยาม และจำแนก metonymy และ synecdoche ออกเป็นคนละประเภท ยิ่งไปกว่านั้น โวหาร Irony ที่ไวต์นำเข้ามาช่วยจัดให้เข้าชุดกับ 3 โวหารยากมาก เพราะ irony มิใช่โวหารในเชิงเปรียบเทียบเหมือน 3 โวหารแรก แต่เป็นโวหารเชิงเสียดเย้ย เเชิงพลิกผัน ไวต์เองก็รับรู้ถึงปัญหานี้จึงได้พยายามอธิบายความพิเศษของ irony ในฐานะที่เป็นการเปรียบเทียบเชิงปฏิเสธโวหารทั้งสามประเภทข้างต้น irony จึงมีสถานะเป็น อภิโวหาร (metatropological) และข้ามอุดมการณ์ (transideological) ในแง่นี้ การจำแนกแบบโวหารความเปรียบของไวต์จึงขาดความสมมาตร ผิดกับการแบ่งเป็น 4 กลุ่มที่กล่าวมาก่อนหน้า ดังจะเห็นว่าขณะที่โวหาร 3 ประเภทแรกสามารถจัดเข้าไปในตารางความเชื่อมโยงระหว่างการสร้างโครงเรื่อง ข้อถกเถียง อุดมการณ์ได้อย่างค่อนข้างลงตัว แต่ irony จะอยู่นอกเหนือใครทั้งหมด

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, 29.

Mode of Emplotment	Mode of Argument	Mode of Ideological Implication	Tropes ¹⁶
Romantic	Formist	Anarchist	Metaphor
Tragic	Mechanistic	Radical	Metonymy
Comic	Organicist	Conservative	Synecdoche
Satirical	Contextualist	Liberal	Irony

การวิเคราะห์ระดับการสร้างคำอธิบายของไวต์ แสดงให้เห็นว่าแม้ตัวบททางประวัติศาสตร์และปรัชญาประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นในศตวรรษที่ 19 แต่ละเรื่องอาจมีรายละเอียดที่ไม่เหมือนกัน แต่หากพิจารณาจากรูปแบบและองค์ประกอบของตัวบทจะพบว่างานเขียนเหล่านี้ล้วนแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นผ่านกระบวนการสร้างชุดคำอธิบายทั้ง 4 ระดับเพื่อเปลี่ยนเรื่องราวในประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่มีความหมาย ไม่ต่างอะไรจากการประกอบสร้างงานประพันธ์ประเภทอื่นๆ ลักษณะร่วมของความเป็นงานประพันธ์เหล่านี้ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนแม้ในงานของนักประวัติศาสตร์ที่พยายามยกระดับงานเขียนทางประวัติศาสตร์ให้ขยับเข้าไปใกล้ความเป็นศาสตร์มากขึ้น อย่างงานของ Leopold Von Ranke ซึ่งในวงวิชาการด้านประวัติศาสตร์ถือกันว่าเป็นตัวแบบของนักประวัติศาสตร์สมัยใหม่ที่ยึดมั่นต่อกระบวนการตรวจสอบและวิพากษ์หลักฐาน¹⁷ ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ นำไปสู่ข้อสรุป 2 ประการ

¹⁶ ไวต์มิได้ใส่ชื่อนี้ในตาราง แต่หากดูคำขยายความ ไหวหารทั้งสี่สามารถจัดเข้าชองในตารางได้ดังนี้

¹⁷ Hayden White, *Tropics of Discourse: Essays in Cultural Criticism*

ที่ไวต์เห็นว่าน่าจะมีผลอย่างยิ่งต่อทัศนคติของนักประวัติศาสตร์ที่มีสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำอยู่

ประการที่หนึ่ง ข้อค้นพบดังกล่าวน่าจะทำให้ให้นักประวัติศาสตร์ยอมรับว่า โดยธรรมชาติ งานศึกษาทางประวัติศาสตร์มีลักษณะที่แตกต่างไปจากงานศึกษาประเภทอื่นโดยเฉพาะวิทยาศาสตร์กายภาพ ขณะที่นักวิทยาศาสตร์กายภาพพยายามศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อค้นพบกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะทั่วไป เป้าหมายของนักประวัติศาสตร์ไม่ใช่การค้นพบกฎสากล แต่คือ การทำความเข้าใจเหตุการณ์ในอดีตด้วยการสร้างชุดคำอธิบายในระดับต่างๆ การพยายามให้นักประวัติศาสตร์ลดทอนการใช้เครื่องมือการประพันธ์เหล่านี้ ไม่เพียงแต่ไม่ช่วยให้การศึกษาประวัติศาสตร์ก้าวหน้า แต่ยังเป็นการลดทอนเครื่องมือที่นักประวัติศาสตร์จะใช้ในการทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งมีแต่จะบั่นทอนศักยภาพในการบรรลุเป้าหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์¹⁸

ประการที่สอง หากนักประวัติศาสตร์ยอมรับว่าเป้าหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์ คือ การตีความเหตุการณ์ในอดีตให้อยู่ในรูปของเรื่องเล่าที่มีความหมาย คำถามในเชิงวิธีวิทยาที่สำคัญสำหรับนักประวัติศาสตร์ย่อมไม่ได้จำกัดอยู่กับประเด็นว่าหลักฐานที่หลงเหลือมาจนถึงปัจจุบันเป็นของจริงหรือไม่ อะไรคือข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ หรือการตีความอย่างไรจึงจะรัดกุมพอจะไม่นำไปสู่ข้อสรุปหรือคำ

(Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1978), 124; ดูเพิ่มเติมได้จาก Peter Gay, *Style in History: Gibbon, Ranke, Macaulay, Burckhardt* (W. W. Norton & Company; Reprint edition, 1989).

¹⁸ Hayden White, *The Practical Past*, 14.

อธิบายที่เกินเลยไปกว่าที่หลักฐานเปิดช่องไว้ แต่ยังรวมไปถึงคำถามที่ว่านักประวัติศาสตร์ใช้วิธีการใดในการตีความข้อเท็จจริงเพื่อสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ สำหรับไว้ต์ คำถามนี้เป็นแกนกลางสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ และการตอบคำถามดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประวัติศาสตร์ให้เป็นสาขาวิชาอิสระที่มีวิธีวิทยาเป็นของตนเอง

3. ข้อเสนอที่ 2: การคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์ (figurative thinking) คือ วิธีวิทยาของประวัติศาสตร์

เมื่อก้าวถึงวิธีวิทยาของนักประวัติศาสตร์ สิ่งที่นักประวัติศาสตร์มักจะนึกถึงก็คือ การตรวจสอบข้อเท็จจริง การวิพากษ์หลักฐาน และการตีความข้อเท็จจริงอย่างรัดกุมด้วยตรรกะ (logic) เพื่อให้ได้มาซึ่งคำอธิบายทางประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะคล้ายกับสมมติฐาน (hypothesis) ทางวิทยาศาสตร์ที่พร้อมรับการพิสูจน์ แม้การอธิบายในลักษณะนี้อาจจะชัดเจนในระดับหนึ่ง แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นว่าเป็นการอธิบายที่ยังไม่ได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการศึกษาประวัติศาสตร์ นั่นคือ กระบวนการตีความข้อเท็จจริงเพื่อสร้างคำอธิบายทางประวัติศาสตร์นั้นไม่มีวิธีการอย่างไร

ในทางวิทยาศาสตร์ การสร้างคำอธิบาย (explanation) หมายถึงการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล การเชื่อมโยงที่ได้มาจะปรากฏในรูปแบบของสมมติฐานที่รอการตรวจสอบด้วยหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมและการทดลองซ้ำ อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม ในทางประวัติศาสตร์ การสร้างคำอธิบายไม่ได้เกิดขึ้นจากการค้นหาลหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตสำหรับไวต์ การสร้างคำอธิบายในทางประวัติศาสตร์เป็นผลผลิตจากกระบวนการคิดในอีกลักษณะหนึ่งที่ว่ากระบวนการคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์ (figurative thinking) ซึ่งเป็นมนทัศน์ที่ไวต์หยิบยืมมาจากการศึกษาทางภาษาศาสตร์

การคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์หมายถึงกระบวนการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงต่างๆ ด้วยการเทียบเคียงข้อมูลที่ไม่คุ้นเคย (unfamiliar) เข้ากับสิ่งที่คุ้นเคย (familiar) ด้วยอุปมาอุปไมย (metaphor) เพื่อให้ข้อมูลที่ไม่คุ้นเคยเหล่านั้นกลายเป็นปรากฏการณ์ที่มีความหมายหรือเข้าใจได้ ในความเห็นของไวต์วิธีที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการตีความข้อเท็จจริงมีลักษณะที่สอดคล้องกับวิธีการเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์มากกว่าการเชื่อมโยงโดยตรงเพื่อหาลหสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ตามแบบอย่างการคิดที่ใช้ในกันในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์กายภาพ¹⁹

ไวต์ยกตัวอย่างงานเขียนทางประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งเพื่อแสดงให้เห็นวิธีการที่นักประวัติศาสตร์นำกระบวนการคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์มาใช้ในการตีความข้อเท็จจริงเพื่อสร้างเรื่องเล่าในทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่างหนึ่งที่ไวต์ยกมากล่าวถึงคืองานของ เอ เจ พี เทย์เลอร์ (A. J. P. Taylor) ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ยุโรปคนสำคัญ ไวต์ยกตัวอย่างข้อความจากหนังสือ *The Course of German History: A Survey of the Development of Germany since 1815* ของเทย์เลอร์ที่เขียนอธิบายสถานะทางประวัติศาสตร์ของสาธารณรัฐเวimar ดังนี้

¹⁹ Hayden White, *Tropics of Discourse*, 115.

สาธารณรัฐที่ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานรัฐธรรมนูญของรัฐสภาแห่งไวมาرداریงอยู่ในทางทฤษฎีได้เพียง 14 ปีจากปี 1919 ถึง 1933 แต่ชีวิตของสาธารณรัฐในความเป็นจริงสั้นกว่านั้นมาก ในช่วง 4 ปีแรก สาธารณรัฐตกอยู่ท่ามกลางความสับสนวุ่นวายทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ จนถูกขนานนามว่าเป็นช่วงของ “สงคราม 4 ปี” ขณะที่ในช่วง 3 ปีสุดท้าย การปกครองของสาธารณรัฐตกอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการซึ่งบ่อนทำลายชื่อเสียงของสาธารณรัฐอย่างย่อยยับก่อนที่สาธารณรัฐจะถูกโค่นล้มลงอย่างเป็นทางการในเวลาต่อมา มีเพียง 6 ปีเท่านั้นที่เยอรมันปกครองตนเองอย่างเป็นทางการเป็นประชาธิปไตยและดำเนินนโยบายอย่างสันติ แต่กระนั้น เหล่าผู้สังเกตการณ์ชาวต่างประเทศทั้งหลายกลับมองว่าสภาวะที่ดำรงอยู่เพียง 6 ปีนี้คือ ลักษณะอันแท้จริงของความเป็นเยอรมัน ขณะที่ประวัติศาสตร์ในยุคก่อนและหลังจากนั้นกลับถูกมองว่าเป็นสภาวะไม่ปกติ การศึกษาอย่างลึกซึ้งต่อไปในอนาคตคงพอจะช่วยให้เราค้นพบสาเหตุอื่นๆ นอกจาก “ความมั่งคั่งของคุณลักษณะความเป็นเยอรมัน” ที่จะอธิบายช่วงเวลา 6 ปีนี้ได้กระมัง²⁰

ไวด์อธิบายว่าหากพิจารณาจากรูปแบบของตัวบท ข้อความข้างต้นเป็นข้อความประเภทพรรณนาเหตุการณ์ที่พบเห็นอยู่ทั่วไปในหนังสือประวัติศาสตร์ ข้อความส่วนใหญ่ในย่อหน้านี้ดูเหมือนจะ

---

²⁰ Hayden White, *Tropics of Discourse*, 1978, 107-108.

เป็นการบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาธารณรัฐไวมาอย่างตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อความข้างต้นอย่างละเอียดจะพบว่าองค์ประกอบที่ถือว่าเป็น ข้อเท็จจริง ในย่อหน้านี้ มีเพียง 4 ประการ ได้แก่

1. สาธารณรัฐได้รับการสถาปนาขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแห่งสภาไวมา
2. สาธารณรัฐดำรงอยู่ 14 ปี จากปี 1919-1933
3. ในช่วง 4 ปีแรก สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจสับสนวุ่นวาย
4. ในช่วง 3 ปีสุดท้าย ถูกปกครองด้วยระบอบเผด็จการ

ในการตีความข้อเท็จจริงทั้ง 4 ประการนี้ให้กลายเป็นเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่มีความหมาย เทย์เลอร์ทำการเรียบเรียงข้อเท็จจริงทั้งหมดตามลำดับเวลาเพื่อให้อยู่ในรูปแบบของเรื่องราว (story) ที่มีจุดเริ่มต้น (4 ปีแรก) จุดกึ่งกลาง (6 ปีต่อมา) และจุดสิ้นสุด (3 ปีสุดท้าย) อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เรื่องราวเหล่านี้กลายเป็นเรื่องเล่า (narrative) ทางประวัติศาสตร์คือ การตีความ ซึ่งไวต์เห็นว่าไม่ใช่ในลักษณะของการคิดตามหลักเหตุและผลเพื่อนำไปสู่การสร้างสมมติฐานแบบเดียวกับกับศึกษาทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์เพื่อประมวลข้อเท็จจริงต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีความหมายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ไวต์แสดงกระบวนการคิดเชื่อมโยงในลักษณะนี้ให้เห็นอย่างละเอียดด้วยการแยกประโยคในย่อหน้าออกมาพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้

1. สาธารณรัฐนั้นดำรงอยู่ได้ 14 ปี ในทางทฤษฎี แต่ ในทางปฏิบัติ สาธารณรัฐมีอายุสั้นกว่านั้น
2. ความเป็นเผด็จการนั้น บั่นทอนศักดิ์ศรีของสาธารณรัฐอย่างย่อยยับ ก่อนที่จะถูกโค่นล้มลงอย่างเป็นทางการในเวลาต่อมา สาธารณรัฐไวมาร์ดำรงความเป็นประชาธิปไตยและสันติไว้ได้เพียง 6 ปี
3. อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาของความเป็นประชาธิปไตยและสันติที่ดำรงอยู่เพียง 6 ปีของสาธารณรัฐไวมาร์ กลับถูกมองว่า เป็นคุณลักษณะที่แท้จริงของความเป็นเยอรมัน²¹

จะเห็นได้ว่าข้อความที่เป็นตัวเอนทั้งหมดไม่ได้เป็นข้อเท็จจริง แต่เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ด้วยภาษาแบบโวหารภาพพจน์ (figurative language) ซึ่งทำให้ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับสาธารณรัฐไวมาร์มีความหมาย ตัวอย่างเช่น ในข้อ 1 คำว่า ในทางทฤษฎี กับ ในทางปฏิบัติ คือการใช้โวหารภาพพจน์แบบปฏิพากย์ (oxymoron) เพื่อแสดงความเป็นตรงกันข้าม ในข้อที่ 2 บั่นทอนศักดิ์ศรีอย่างย่อยยับ และ อย่างเป็นทางการ คือการใช้โวหารภาพพจน์แบบอธิพจน์ (hyperbole) หรือคำกล่าวเกินจริงเพื่อสร้างความรู้สึก ในข้อ 3 คำว่า เพียง ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงน้ำเสียงที่มีความหมายแฝง (irony) ขณะที่ข้อ 4 คำว่า กลับถูกมองว่า และ ที่แท้จริง เป็นการใช้โวหารแบบปฏิพากย์

การยกตัวอย่างข้อความของเทย์เลอร์มาวิเคราะห์ในที่นี่ วัตถุประสงค์ไม่ได้มีเจตนาที่จะชี้ให้เห็นว่างานเขียนของเทย์เลอร์มีความบกพร่องอันเนื่องมาจากการตีความที่เกินเลยไปกว่าข้อเท็จจริงจนขาดความเป็น

---

²¹ Hayden White, *Tropics of Discourse*, 108-109.

วัตถุวิสัย (objective) แต่เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่าในกระบวนการคิดหรือการสร้างภาพแทนทางประวัติศาสตร์ (historical thinking/ historical representation) นักประวัติศาสตร์ไม่ได้เพียงแต่ขุดค้นเรื่องราวที่ซ่อนอยู่ในข้อเท็จจริงให้ปรากฏ และไม่ได้เพียงแต่นำเอาข้อเท็จจริงในอดีตมาเรียบเรียงเป็นสมมติฐานเพื่อรอการพิสูจน์ แต่นักประวัติศาสตร์ คือ ผู้ที่เลือกนำวิธีคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์มาใช้ในการตีความข้อมูลทั้งหลายให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ในทางใดทางหนึ่ง ขณะที่นักประวัติศาสตร์กระแสหลักและผู้อ่านบางส่วนอาจมองการใช้โวหารภาพพจน์เหล่านี้ (แม้ว่า...แต่ในความเป็นจริง หรือ แม้ สภาวะของสันติจะดำรงอยู่เพียง 6 ปี แต่ 6 ปี กลับถูกมองว่าเป็นเนื้อแท้ของความเป็นเยอรมันที่แท้จริง) ว่าเป็นเพียงวรรณศิลป์ที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการเรียบเรียงข้อค้นพบเพื่อสื่อกับผู้อ่าน แต่ในความเห็นของไวต์ โวหารภาพพจน์เหล่านี้ คือ เครื่องมือที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการคิดและทำความเข้าใจข้อเท็จจริงที่หลงเหลือมาจากอดีต ในแง่นี้ การคิดในทางประวัติศาสตร์จึงเป็นการคิดในเชิงกวี (poetic) มากกว่าการคิดในเชิงตรรกะ (logic) และการแยกระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา ก็อาจจะทำได้ยากกว่าที่เคยเข้าใจกัน²²

นอกจากงานของ เอ เจ พี เทย์เลอร์แล้ว งานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ไวต์นำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการที่นักประวัติศาสตร์ใช้การคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์ในการสร้างความหมายให้กับข้อเท็จจริงจากอดีต ไวต์เห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้งานของฟูโกต์ได้รับการยอมรับจากผู้อ่านส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากข้อมูลจำนวนมาก

²² Hayden White, *Tropics of Discourse*, 109-112.

ที่ถูกหยิบยกมาอ้างถึง แต่มาจากวิธีคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์ที่ฟูโกต์นำมาใช้²³ วัตถุประสงค์ข้อสังเกตว่าแม้งานเขียนในเชิงประวัติศาสตร์ของฟูโกต์แต่ละเรื่องจะกล่าวถึงปรากฏการณ์ที่แตกต่างกัน แต่หากพิจารณาจากวิธีการคิดที่เขาใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ จะพบว่าการงานของฟูโกต์ส่วนใหญ่ล้วนแต่เชื่อมโยงข้อเท็จจริงและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีคิดแบบโวหารภาพพจน์ที่มีลักษณะย้อนแย้ง ตัวอย่างเช่น ปฏิทรรศน์ (paradox) ปฏิพจน์ (oxymoron) หรือ โวหารย้อนคำ (chiasmus)²⁴ การคิดผ่านโวหารในลักษณะนี้ ทำให้ตัวบทของฟูโกต์มีลักษณะที่สร้างความแปลกใจให้ผู้อ่าน เนื่องจากเนื้อหาในตอนเริ่มต้นอาจดูราวกับว่าการเชื่อมโยงข้อมูลน่าจะนำไปสู่ข้อสรุปอย่างหนึ่ง แต่ในท้ายที่สุดกลับนำไปสู่ข้อสรุปที่ขัดแย้งกับสิ่งที่คาดคิดว่าจะ

ฟูโกต์ใช้วิธีการคิดเชื่อมโยงแบบย้อนแย้งเช่นนี้ในงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์หลายเรื่องไม่ว่าจะเป็น *Madness and Civilization*, *The Birth of Clinic*, *Discipline and Punish* หรือ *History of Sexuality* เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการเขียนจะพบว่าตัวบทของงานในกลุ่มนี้มักจะเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงเกร็ดประวัติศาสตร์ (anecdote) บางอย่างที่จะสะท้อนให้เห็นความแตกต่างอย่างสุดขั้วระหว่างวิธีคิดในยุคก่อนกับวิธีคิดในยุคถัดไป มองเผินๆ ความแตกต่างนี้จะดูจะแสดงให้เห็นพัฒนาการของสังคมที่ก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ (progress) สอดรับกับโครงเรื่องแบบมนุษยนิยม อย่างไรก็ตาม ในลำดับต่อมา ฟูโกต์จะอาศัยกระบวนการ

---

²³ Hayden White, *The Content of the Form: Narrative Discourse and Historical Representation* (Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1987), 105-106.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, 115.

คิดเชื่อมโยงด้วยไวยากรณ์แบบย้อนแย้ง นำหลักฐานอีกส่วนหนึ่ง มานำเสนอเพื่อแสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงที่ดูเหมือนจะก้าวหน้านั้นแท้จริงเป็นความถดถอย (decline) มนุษย์ในยุคสมัยใหม่ไม่ได้เป็นอิสระจากอำนาจไปกว่ามนุษย์ในอดีต แต่กลับถูกควบคุมด้วยอำนาจแบบใหม่ที่มีความละเอียดรัดกุมไปจนถึงระดับของความรู้สึกนึกคิด และจิตวิญญาณ

การตีความด้วยไวยากรณ์แบบย้อนแย้งนี้ นอกจากจะปรากฏในส่วนนำของเรื่องแล้วยังปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนจากวิธีการลำดับเวลาของเหตุการณ์ในตวับทซึ่งมักจะใช้เส้นเรื่องที่คล้ายคลึงกัน จะเห็นได้ว่างานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ของฟูโกต์แทบทุกเรื่องจะแบ่งเรื่องราวออกเป็น 4 ยุค²⁵ ยุคแรกคือ จุดเริ่มต้นในศตวรรษที่ 16 ยุคที่สองคือ ศตวรรษที่ 17 หรือยุคคลาสสิกซึ่งแม้จะเป็นยุคสมัยแห่งเหตุผลและยุคแห่งวิทยาศาสตร์ แต่ก็เป็ยุคที่มนุษย์เริ่มถูกจำกัดอยู่ภายใต้ความรู้แบบใหม่ที่ก่อตัวขึ้น ยุคที่สามคือ ศตวรรษที่ 19 ซึ่งแนวโน้มบางอย่างที่เริ่มปรากฏในยุคคลาสสิกจะเริ่มลงหลักปักฐานมั่นคง และยุคสุดท้ายคือ ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นยุคที่อำนาจควบคุมแบบใหม่ปรากฏขึ้นจนกลายเป็นภาวะปกติที่สังคมถูกกำกับจากอำนาจของความรู้และวิธีปฏิบัติแบบใหม่อย่างเข้มงวด

นอกจากการคิดเชื่อมโยงแบบไวยากรณ์ย้อนแย้งแล้ว ไวยากรณ์ภาพพจน์อีกรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏในงานของฟูโกต์อยู่เสมอก็คือ ไวยากรณ์แบบละองค์ประทานหรือ *antonomasia*²⁶ การคิดเชื่อมโยงด้วยไวยากรณ์

²⁵ Hayden White, *The Content of the Form: Narrative*, 117-121.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, 115.

รูปแบบนี้ทำให้งานฟูโกต์มีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากงานประวัติศาสตร์ทั่วไป กล่าวคือ ขณะทำงานประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่อธิบายความเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการกระทำของตัวแสดงในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล ความคิด หรืออุดมการณ์ต่างๆ ประวัติศาสตร์ของฟูโกต์จะอธิบายความเปลี่ยนแปลงโดยสิ่งที่กล่าวถึงตัวกระทำ ดังจะเห็นได้ว่าสิ่งที่ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในงานของฟูโกต์จะไม่ใช้ตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ความคิด หรือกระทั่งอุดมการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด หากแต่เป็นการก่อรูปและการแพร่กระจายขององค์ความรู้หรือเทคโนโลยีในทางอำนาจบางอย่าง การอธิบายในลักษณะเช่นนี้ทำให้ไวต์มองว่ากระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ของฟูโกต์มีลักษณะต่อต้านมนุษยนิยม (Anti-Humanism) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิพากษ์อุดมการณ์ชุดต่างๆ ของตะวันตกที่ดูเหมือนจะเป็นความก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็นมนุษยนิยม เหตุผลนิยม วิทยาศาสตร์รวมไปจนถึงสถาบันทางสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ที่สั่งสมกันมาอย่างยาวนานในโลกตะวันตกตั้งแต่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ²⁷

จากการวิเคราะห์ตัวบททางประวัติศาสตร์ ทั้งของนักประวัติศาสตร์กระแสหลักอย่างเทย์เลอร์และนักประวัติศาสตร์กระแสวิพากษ์อย่างฟูโกต์ ไวต์แสดงให้เห็นว่าการคิดเชื่อมโยงแบบโวหารภาพพจน์ (figurative thinking) เป็นวิธีการสำคัญที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการตีความเชื่อมโยงข้อมูลทางต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ และมีความหมาย สำหรับไวต์ คำอธิบายนี้ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา มีข้อบกพร่องเพราะไม่ได้เป็นการคิดตามหลักเหตุผล ตรงกันข้ามสิ่งที่ไวต์ต้องการเสนอก็คือ การคิดเชื่อมโยงด้วยโวหารภาพพจน์นั่นเอง คือ วิธีวิทยาที่นักประวัติศาสตร์ใช้ใน

²⁷ เรื่องเดียวกัน, 106.

การตีความเพื่อสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ สำหรับไวต์ แม้การคิด เชื่อมโยงด้วยโวหารภาพพจน์จะเป็นวิธีคิดที่แตกต่างจากการคิดด้วย ตรรกะแบบวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักประวัติศาสตร์ สามารถทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ในอดีต และสร้างองค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ที่มีประโยชน์ต่อผู้ศึกษาได้ไม่แพ้ความรู้ที่ได้มาด้วยวิธี วิทยาแบบอื่นๆ ดังที่ไวต์ได้เคยกล่าวถึงประเด็นนี้ไว้อย่างชัดเจนใน บทนำของหนังสือ *Tropic of Discourses* ว่า

ข้าพเจ้าไม่เคยปฏิเสธว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ข้าพเจ้าเพียง ปฏิเสธถึงความเป็นไปได้ของการเข้าถึงความรู้ใน เรื่องเหล่านี้ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ตามแบบอย่างของ วิทยาศาสตร์กายภาพ อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าพยายามที่จะ แสดงให้เห็นว่า แม้เราจะไม่สามารถบรรลุถึงความรู้ เกี่ยวกับมนุษย์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ แต่เราก็สามารถ บรรลุถึงความรู้ในอีกลักษณะหนึ่ง ความรู้แบบเดียวกัน กับที่เราได้รับจากศึกษารวบรวมและงานศิลปะ มีแต่ ปัญญาชนที่มีแนวคิดแบบเผด็จการเท่านั้นที่จะเชื่อว่า ความรู้เพียงอย่างเดียวที่พึงปรารถนา คือ ความรู้แบบ วิทยาศาสตร์กายภาพ วัตถุประสงค์ของข้าพเจ้าคือการ แสดงให้เห็นว่าเราไม่จำเป็นต้องเลือกระหว่างความ เป็นศิลปะกับความเป็นศาสตร์ (ซึ่งในทางปฏิบัติเราไม่ สามารถเลือกได้อยู่แล้ว) หากเรายังปรารถนาที่จะกล่าว ถึง วัฒนธรรม ในลักษณะที่รับผิดชอบต่อกัน มิติของ การดำรงอยู่ในฐานะมนุษย์²⁸

²⁸ Hayden White, *Tropics of Discourse*, 23.

4. ข้อเสนอที่ 3: กลวิธีในการประพันธ์ เป็นเครื่องมือสำคัญของนักประวัติศาสตร์

การยอมรับว่าประวัติศาสตร์เป็นงานประพันธ์รูปแบบหนึ่ง นอกจากจะเป็นการชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างงานประวัติศาสตร์กับวิทยาศาสตร์แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่างานประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กับงานประพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ มากกว่าที่นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ยอมรับ แม้นักประวัติศาสตร์จะพยายามตอกย้ำความแตกต่างระหว่างงานเขียนทางประวัติศาสตร์กับงานประพันธ์ประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะงานวรรณกรรม แต่จากการศึกษาของนักประวัติศาสตร์และนักปรัชญาประวัติศาสตร์ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 จนถึงศตวรรษที่ 20 ไรต์ค้นพบว่างานเขียนทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากงานประพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานประพันธ์ในแนวสัจนิยม (realism) ซึ่งเป็นแนววรรณกรรมที่ก่อตัวขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19

จากการศึกษาของวรรณคดีวิจารณ์ของ Eric Auerbach เรื่อง *Mimesis: The Representation of Reality in Western Literature* ซึ่งเป็นงานที่มุ่งวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอความจริงที่ปรากฏในงานประพันธ์ยุคต่างๆ ไรต์ได้ข้อสรุปว่าวิธีการที่นักประพันธ์ในแต่ละยุคสมัยนำเสนอภาพแทนของความเป็นจริงนั้น มีความเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย โดยนักประพันธ์คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิธีการนำเสนอภาพแทนความเป็นจริงที่เหมาะสมกับยุคสมัยของตน

สำหรับไรต์ เครื่องมือในการประพันธ์ (literary device) ที่พัฒนาขึ้นโดยนักเขียนในยุคสมัยต่างๆ คืออุปกรณ์สำคัญที่นักประวัติศาสตร์ในอดีตหยิบยืมมาใช้อยู่เสมอ รูปแบบการเขียนที่นักประวัติศาสตร์ใช้

กันอยู่ในปัจจุบันและเชื่อกันว่าเป็นรูปแบบที่เป็นวิชาการ เป็นวัตถุวิสัย และปราศจากอคตินั้น แท้จริงก็คือ รูปแบบการเขียนที่ได้รับอิทธิพลจากแนวทางการประพันธ์แบบสังคมนิยมที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในศตวรรษที่ 19 อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะตัดขาดตนเองจากงานประพันธ์ประเภทอื่นๆ ทำให้นักประวัติศาสตร์ในศตวรรษต่อมาเปิดโอกาสตนเองที่จะเรียนรู้เครื่องมือในการนำเสนอภาพแทนความเป็นจริงจากแวดวงวรรณกรรมที่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ สำหรับไวต์ไวต์ การกระทำดังกล่าวทำให้นักประวัติศาสตร์ขาดกลวิธีการประพันธ์ที่จะใช้นำเสนอภาพแทนความจริงที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของยุคสมัย

ปัญหาของการขาดเครื่องมือในการนำเสนอภาพแทนความเป็นจริงปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากข้อจำกัดที่นักประวัติศาสตร์พบในการเขียนประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์จำนวนมากที่มีลักษณะรุนแรงและสลัซซึบซ้อนในศตวรรษที่ 20 และ 21 ซึ่งไวต์เรียกเหตุการณ์ประเภทนี้ว่า เหตุการณ์แบบสมัยใหม่ (modernist event) ไวต์อธิบายว่าเหตุการณ์แบบสมัยใหม่นี้มีความแตกต่างจากเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 19 หรือก่อนหน้านั้นอย่างน้อย 3 ประการด้วยกัน ประการแรกคือ เหตุการณ์จำนวนมากที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 เช่น สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 หรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ เป็นเหตุการณ์ที่มีลักษณะรุนแรงเกินกว่าจะสามารถนำเสนอ (represent) ได้อย่างครบถ้วนด้วยการบรรยายจากมุมมองภายนอกตามแบบอย่างของการเขียนประวัติศาสตร์แบบสังคมนิยม ประการที่สอง เหตุการณ์แบบสมัยใหม่หลายเหตุการณ์มีความสลัซซึบซ้อนจนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยวิธีการวางโครงเรื่องเชิงเดี่ยวแบบที่เคยใช้กันในการเขียนประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ประการที่สาม เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ในศตวรรษที่ 20 และ 21 จำนวนมากมีลักษณะที่ไม่สามารถจำกัดขอบเขตได้ชัดเจน เนื่องจากหลักฐานที่มาจากผู้เกี่ยวข้องมีอยู่เป็นจำนวนมากมายมหาศาล และตัวบริบทที่จะใช้ในการอธิบายเหตุการณ์ก็สามารถขยายออกไปได้อย่างไม่จำกัด จนทำให้เหตุการณ์เดียวกันสามารถเชื่อมโยงเข้ากับบริบทได้หลายแบบและสามารถเปลี่ยนแปลงความหมายไปเรื่อยๆ ได้โดยไม่สิ้นสุด หรือหากจะพูดในแง่วิวิธยาก็คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 และ 21 ทำให้ความหมายของคำว่า เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (historical event) ไม่สามารถระบุขอบเขตได้ชัดเจนทั้งในแง่บริบท ขอบเขต และการให้ความหมาย²⁹

ผลของความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 20 และ 21 มีลักษณะที่เกินกว่าความสามารถของเครื่องมือการประพันธ์แบบสัจนิยมที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 19 จะทำความเข้าใจและนำเสนอภาพแทนได้ อย่างไรก็ตามการกล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในศตวรรษที่ 20 และ 21 จะไม่สามารถเขียนถึงหรือนำเสนอได้อย่างสิ้นเชิง คำถามของไวต์ก็คือ หากเหตุการณ์ที่มีลักษณะรุนแรงและสลับซับซ้อนเหล่านี้ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยเครื่องมือทางการประพันธ์ในรูปแบบของสัจนิยม จะมีเครื่องมือในการประพันธ์หรือแนวทางการเล่าเรื่องแบบใดที่สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์เหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

---

²⁹ Hayden White, *Figural Realism: Studies in the Mimesis Effect* (Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1999),70-72.

ในความเห็นของไวต์ การจะหาทางออกจากข้อจำกัดของการเขียนประวัติศาสตร์ในรูปแบบเดิมๆ ได้ เงื่อนไขสำคัญก็คือ นักประวัติศาสตร์จะต้องหันกลับไปเชื่อมโยงตนเองและเรียนรู้เครื่องมือต่างๆ จากวงวรรณกรรมอีกครั้งเพื่อพัฒนาวิธีการคิด การเขียน และการนำเสนอภาพแทนเหตุการณ์ในอดีตให้สอดคล้องกับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น หนึ่งในเครื่องมือที่ไวต์เห็นว่าน่าจะเป็นทางออกให้กับการเขียนประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบันก็คือกลวิธีการเขียนแบบที่นักประพันธ์ในกลุ่มสมัยใหม่นิยม (modernist) พัฒนาขึ้นที่เรียกว่า เสียงกลาง (middle voice) ไวต์อ้างอิงมโนทัศน์ของ เสียงกลาง นี้ จากงานศึกษาของ Auerbach ซึ่งวิเคราะห์ลักษณะงานเขียนแบบสมัยใหม่นิยมผ่านงานของ Virginia Woolf ว่ามีลักษณะเด่นอยู่ 5 ประการ ได้แก่

1. การหายไปของตัวผู้เขียนในฐานะที่เป็นผู้บอกเล่าข้อเท็จจริงในเชิงวัตถุวิสัย ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในนวนิยายเป็นภาพสะท้อนจากจิตสำนึกของตัวละคร
2. การสลายไปของมุมมองจากภายนอก ซึ่งคอยสังเกตตัวละครหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในเรื่อง
3. สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือน้ำเสียงที่เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจและตั้งคำถามกับการตีความเหตุการณ์ต่างๆ ที่ดูเหมือนกับจะเป็นภาวะวิสัยของตัวละคร
4. มีการใช้อุปกรณ์ในการประพันธ์ต่างๆ เช่น กระแสสำนึก การพูดกับตัวเอง เพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงสุนทรียะ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะสร้างความคลุมเครือ และขจัดความรู้สึกของความเป็นภาวะวิสัยซึ่งแสดงการบอกเล่าจากมุมมองของผู้เขียน

5. การใช้เทคนิคใหม่ๆ ในการนำเสนอประสบการณ์ในเรื่องของ “เวลา” ตัวอย่างเช่น การนำเสนอภาพความคิดที่ไม่สม่ำเสมอของตัวละครเพื่อที่จะแสดงให้เห็นกระบวนการของจิตสำนึกที่ไม่เชื่อมโยงกับวัตถุของความคิด การสลายเส้นแบ่งระหว่างเวลาภายในกับภายนอก รวมถึงการนำเสนอภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่เป็นไปตามลำดับเวลา³⁰

คำถามก็คือ กลวิธีการประพันธ์แบบสมัยใหม่นี้จะมีประโยชน์อย่างไรกับการเขียนประวัติศาสตร์ของปรากฏการณ์ที่มีลักษณะสมัยใหม่ ไวต์เสนอว่า ลักษณะเด่นของกลวิธีการเขียนแบบสมัยใหม่นิยม คือ การไม่ยึดติดกับการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา (ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการเขียนแบบสัจนิยม) แต่เป็นการมองอดีตจากมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องและประสบกับเหตุการณ์เหล่านั้นโดยตรง ซึ่งช่วยให้ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์หรือเวลา “ภายใน” ซึ่งเป็นเวลาหรือประสบการณ์ที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ภายใต้การเล่าเรื่องตามลำดับเวลา “ภายนอก” กล่าวอีกนัยหนึ่ง หากการเล่าเรื่อง หมายถึงการสร้างเรื่องราวที่มีจุดเริ่มต้น จุดกึ่งกลาง และจุดสิ้นสุด การนำเสนอในงานเขียนสมัยใหม่นิยมเป็นทั้งการเล่าเรื่อง (narrate) และ การสลายความเป็นเรื่องเล่า (de-narrativization) ไปในเวลาเดียวกัน

ความพิเศษของการนำเสนอแบบสมัยใหม่นิยมนี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญตรงกันกับโจทย์สำคัญของการนำเสนอภาพแทนประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะรุนแรงและซับซ้อนอย่างสงครามโลกหรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ หากว่าปัญหาสำคัญของการนำเสนอภาพแทนของ

---

³⁰ Eric Auerbach, *Mimesis: The Representation of Reality in Western Literature* (Princeton: Princeton University Press, 2003), 534-541.

เหตุการณ์สมัยใหม่ คือ การที่เหตุการณ์ดังกล่าวไม่สามารถนำเสนอได้ในรูปของเรื่องเล่า (narrative form) แบบสังคมนิยมจะมีวิธีการนำเสนอความจริงแบบใดที่เหมาะสมไปกว่าการเล่าเรื่อง ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของเรื่องเล่า (ตามลำดับเวลาภายนอก) อย่างงานเขียนแนวสมัยใหม่นิยม

เพื่อเสนอแนวคิดของตนให้เป็นรูปธรรม ไวต์ตัวอย่างของงานเขียนทางประวัติศาสตร์ที่นำเอาวิธีการนำเสนอแบบสมัยใหม่นิยมทางวรรณกรรมมาใช้ในการนำเสนอภาพแทนเหตุการณ์สมัยใหม่อย่างการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว นั่นคือ งานของ ซาอูล ฟรายนแลนเดอร์ (Saul Friedlander) เรื่อง *The Years of Extermination* (2007) ฟรายนแลนเดอร์เป็นหนึ่งในนักประวัติศาสตร์ที่เชื่อว่าการเขียนประวัติศาสตร์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ด้วยการเล่าเรื่องตามลำดับเวลาเพียงอย่างเดียวมีแนวโน้มที่จะทำให้ประวัติศาสตร์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กลายเป็นสิ่งที่คุ้นชิน (domesticated) ขาดพลังที่จะกระตุ้นเตือนความรู้สึกและไม่ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ได้ถึงลักษณะเฉพาะรวมถึงไม่เข้าใจสาระสำคัญของ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเชิงประสบการณ์³¹

ในทัศนะของฟรายนแลนเดอร์ วิธีการที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวไม่ใช่การเลิกพูดถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่เป็นการแสวงหาวิธีการใหม่ในการเขียนประวัติศาสตร์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่จะไม่ก่อให้เกิดความคุ้นชินแต่ยังคงสามารถสร้างความสะเทือนใจและความรู้สึกตะลึงงันให้กับผู้อ่านได้ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ไวต์ชี้ให้เห็นว่าฟรายนแลนเดอร์ได้นำเอาเทคนิคของนักเขียนแนวสมัยใหม่นิยมมาใช้หลายแบบด้วยกัน

³¹ Hayden White, *Practical Past*, 90-92.

ประการแรก ฟรายนแลนเดอร์เลือกที่จะไม่เล่าเรื่องของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ให้เป็นเรื่องเล่าที่มีความต่อเนื่องและเลือกที่จะไม่ใช้เสียงของผู้เขียนเป็นตัวเล่าเรื่องอย่างเป็นทางการเป็นวัตถุวิสัย แต่ใช้วิธีการนำเสนอด้วยการบรรยายภาพต่างๆ จากข้อเท็จจริงตามลำดับเวลา จะเห็นได้ว่าขณะที่หนังสือประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่จะแบ่งบทตามประเด็นที่นักประวัติศาสตร์แต่ละคนเห็นว่าเป็นสาระสำคัญเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพของเรื่องเล่าที่สอดคล้องกัน งานของฟรายนแลนเดอร์ใช้วิธีการแบ่งบทตามระยะเวลาคร่าวๆ โดยแบ่งเป็น 3 ภาค แต่ละภาคประกอบด้วยบทย่อยตามลำดับเวลา ภาคแรก Terror (Fall 1939-Summer 1941) ภาคที่ 2 Mass Murder (Summer 1941-Summer 1942) และ ภาค 3 Shoah (Summer 1942-Spring 1945) จะเห็นได้ว่าการแบ่งบทของฟรายนแลนเดอร์จะไม่มีการตีความให้เนื้อหาทั้งหมดเป็นเรื่องเล่าที่ต่อเนื่อง แต่จะใช้วิธีฉายให้เห็นภาพที่ประกอบสร้างขึ้นมาจากหลักฐานต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละช่วงเวลาเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง วิธีการนี้สอดคล้องกับการเล่าเรื่องแบบสมัยใหม่นิยมที่จะไม่มีการร้อยเรื่องเรื่องเล่าให้อยู่ในลักษณะที่มีเอกภาพ แต่นำเสนอภาพต่างๆ ที่กระจัดกระจายโดยสิ่งที่ร้อยรัดภาพเหล่านี้เข้าหากัน คือ ช่วงเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น³²

ประการที่สอง ขณะที่การเขียนในแบบสังคมนิยมส่วนใหญ่ ผู้เขียนจะวิเคราะห์โดยใช้เสียงของตัวเองที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย เป็นมุมมองจากภายนอกเข้าไปกำกับเรื่องราวให้ดำเนินไปตามเหตุและผลและพยายามที่จะสร้างคำอธิบายรวบยอดให้เห็นว่าอะไรคือสาเหตุที่ชัดเจนที่สุดสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ในกรณีของ The Years of

---

³² เรื่องเดียวกัน, 78.

Extermination แม้ฟรายแลนเดอร์อาจจะมีการกล่าวถึงสาเหตุหรือคำอธิบายต่างๆ อยู่ในแต่ละส่วน แต่คำอธิบายเหล่านี้จะบอกไม่ได้ว่าเป็นคำอธิบายของตัวผู้เขียนหรือเป็นคำอธิบายของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ นอกจากนี้ คำอธิบายหลายส่วนยังมีลักษณะที่ขัดกันเองซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้นักประวัติศาสตร์ที่มีโอกาสได้ปริทรรศน์งานชิ้นนี้ตั้งข้อสงสัยเกิดความขัดแย้งกันในเนื้อหาหลายส่วน เช่น ในการกล่าวถึงสาเหตุของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ บางครั้งก็ระบุว่าเป็นผลมาจากฮิตเลอร์ บางครั้งก็บอกว่าเป็นเพราะวิกฤตของระบอบเสรีนิยม หรือบางครั้งก็บอกว่าเป็นปัญหาจากความรู้สึกเกลียดชังที่แพร่กระจายอยู่ในยุโรป คำอธิบายเหล่านี้ ถูกกล่าวถึงปะปนกันไปโดยไม่มีคำอธิบายใดถูกนำเสนอว่าเป็นคำอธิบายหลักที่มีน้ำหนักมากกว่ากันจนดูคล้ายกับขาดการวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบ ดูเหมือนว่าสำหรับฟรายแลนเดอร์องค์ประกอบหรือมูลเหตุทั้งหมดนี้คือสิ่งที่แพร่กระจายซ่อนตัวอยู่ในอารยธรรมของโลกตะวันตกที่ในที่สุดแล้ววันหนึ่งประกอบรวมขึ้นมาจนกลายเป็นเหตุให้เกิดเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งภาพที่ปรากฏในงานของฟรายแลนเดอร์ก็คือ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นั้นเป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์ทั้งหมดของยุโรป³³

ประการที่สาม ขณะทำงานส่วนใหญ่พยายามอธิบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จากมุมมองของสาเหตุและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นตัวอย่างการอธิบายตามแนวทางที่นักประวัติศาสตร์ทำมาตลอด (คือการ “อธิบาย” ในความหมายที่รับรู้กันทั่วไป) ฟรายแลนเดอร์กลับมุ่งความสนใจไปที่เสียง (voice) ของชาวยิวซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์³⁴ เนื้อหา

³³ เรื่องเดียวกัน, 81-82.

³⁴ Hayden White, *Practical Past*, 83.

ส่วนใหญ่ของแต่ละบทเรียบเรียงขึ้นจากการนำบันทึกความทรงจำของผู้ถูกทารุณมาต่อกัน แน่นนอน บันทึกความทรงจำเป็นหนึ่งในหลักฐานที่นักประวัติศาสตร์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ใช้กันมาตลอด แต่ความแตกต่างระหว่างงานของฟรายแลนเดอร์กับนักประวัติศาสตร์คนอื่นๆ ก็คือ ขณะที่นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้บันทึกเหล่านี้เป็นวัตถุพิหรือนเป็นหลักฐานเพื่อสร้างเรื่องเล่าที่เป็นเอกภาพของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มักจะเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ของนาซีที่มีต่อชาวยิว ฟรายแลนเดอร์เลือกที่จะใช้บันทึกเหล่านี้เป็นเนื้อเรื่องด้วยตัวของมันเอง ประวัติศาสตร์ของฟรายแลนเดอร์ไม่ใช่เรื่องราวของนโยบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวที่มีชาวยิวเป็นเหยื่อ แต่เป็นประวัติศาสตร์ของความทุกข์ทรมานและชะตากรรมของเหล่าชาวยิวที่ถูกทารุณกรรม สำหรับฟรายแลนเดอร์บันทึกต่างๆ ของชาวยิวไม่ได้เป็นเพียงหลักฐานแต่เป็นเสียงแห่งความทุกข์ทรมานที่ฟรายแลนเดอร์หยิบยกขึ้นมานำเสนอเพื่อบันทึกเรื่องราวของความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัสจากมุมมองของผู้ถูกกระทำในทัศนะของฟรายแลนเดอร์ เทคนิคการประพันธ์แบบสมัยใหม่เป็นเทคนิคที่สามารถเปิดให้ผู้อ่านได้ยินเสียงของผู้ถูกกระทำได้โดยเสียงเหล่านี้ไม่ถูกกลบด้วยเสียงของผู้เขียน อีกทั้งการไม่ให้มีเสียงของผู้เขียนมาคอยเล่าเรื่องแบบสรุปเหตุการณ์ทั้งหมดยังเป็นวิธีหนึ่งที่จะป้องกันไม่ให้เหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ถูกทำให้กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยด้วยวิธีการเล่าเรื่องแบบเดิมแต่ยังคงสามารถสร้างความรู้สึกสับสน งุนงง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการรักษาประสบการณ์ของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ให้ดำรงอยู่ในจิตสำนึกของเรา

ตัวอย่างจากงานของฟรายแลนเดอร์ที่หยิบเอากลวิธีในการประพันธ์จากแวดวงวรรณกรรมมาใช้ อาจจะทำให้ นักประวัติศาสตร์บางส่วนกังวลว่าจะทำให้งานประวัติศาสตร์กลายเป็นงานวรรณกรรมสำหรับไวต์ ความกังวลเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องเข้าใจได้ แต่ก็ยังเป็นความกังวลที่มาจากความสับสนในสาระสำคัญของงานประวัติศาสตร์ ในความเห็นของไวต์ การเรียนรู้จากวรรณกรรมไม่ได้หมายความว่าให้นักประวัติศาสตร์ลดทอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือการวิพากษ์หลักฐาน แต่หมายความว่านักประวัติศาสตร์ไม่ควรตัดขาดตัวเองจากวรรณกรรมซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยนักประวัติศาสตร์สามารถทำความเข้าใจและสร้างภาพแทนเหตุการณ์ในอดีตได้อย่างลุ่มลึกยิ่งขึ้น³⁵

นับตั้งแต่สมัยโบราณ แม้นักประวัติศาสตร์จะเขียนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่การที่ประวัติศาสตร์ไม่แยกงานของตนออกจากงานประพันธ์ประเภทอื่นอย่างเด็ดขาดทำให้นักประวัติศาสตร์ยังสามารถหยิบยืมกลวิธีในการประพันธ์มาปรับใช้ในการทำความเข้าใจและนำเสนอภาพแทนความจริงที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ความพยายามของนักประวัติศาสตร์อาชีพในช่วงหลังศตวรรษที่ 19 ที่จะแยกงานประวัติศาสตร์ออกจากงานประพันธ์รูปแบบอื่น แม้จะเกิดจากเจตนาที่ต้องการให้ประวัติศาสตร์มีความเป็นศาสตร์มากขึ้น แต่ก็เป็นการปิดโอกาสที่นักประวัติศาสตร์จะได้เรียนรู้กลวิธีจากนักประพันธ์ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้นักประวัติศาสตร์สามารถนำเสนอภาพความจริงได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับประสบการณ์ที่

---

³⁵ White, Hayden, *Figural Realism: Studies in the Mimesis Effect* (Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1999), 5.

เปลี่ยนแปลงไปของผู้คนในแต่ละสมัย ความพยายามของไวต์ที่จะ
ตอกย้ำความเป็นงานประพันธ์ของงานเขียนทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่เมื่อ
เขาได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง Metahistory ในปี 1973 จนถึงวาระสุดท้าย
ของชีวิต ไม่ได้วางอยู่บนเจตนาที่จะบ่อนทำลายสถานะของความเป็น
ศาสตร์อันทรงเกียรติของประวัติศาสตร์ แต่เพื่อนำประวัติศาสตร์กลับ
สู่รากเหง้าของตน และส่งเสริมให้ประวัติศาสตร์สามารถเติบโตได้อย่าง
มั่นคงด้วยการเปิดโอกาสให้นักประวัติศาสตร์สามารถเรียนรู้เครื่องมือ
ใหม่ๆ จากงานประพันธ์ ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาสามารถพัฒนาศักยภาพ
ของตนในการเขียนประวัติศาสตร์ได้อย่างลุ่มลึกยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

Auerbach, Erich. *Mimesis: The Representation of Reality in Western Literature*, Princeton: Princeton University Press, 2003.

Domanska, Ewa, ed. *Encounters: Philosophy of History after Postmodernism*. Charlottesville: University Press of Virginia, 1998.

Doran, Robert. *The Ethics of Theory: Philosophy, History, Literature*. London: Bloomsbury Academic, 2017.

Gay, Peter, *Style in History: Gibbon, Ranke, Macaulay, Burckhardt*. W. W. Norton & Company; Reprint edition, 1989.

Gunn, Simon. *History and Cultural Theory*. Routledge, 2006.

Friedlander, Saul. *Nazi Germany and the Jews 1939-1945: The Years of Extermination*, New York: Happer Perennia, 2007.

Paul, Herman. *Hayden White*. Cambridge: Polity Press, 2011.

Van, Richard T. "The Reception of Hayden White" in *History and Theory*, Vol. 37, No. 2 (May, 1998), 143-161.

White, Hayden. *Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1973.

White, Hayden. *Tropics of Discourse: Essays in Cultural Criticism*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1978.

White, Hayden. *The Content of the Form: Narrative Discourse and Historical Representation*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1987.

White, Hayden. *Figural Realism: Studies in the Mimesis Effect*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1999.

White, Hayden. *The Practical Past*. Evanston, Illinois: Northwestern University Press, 2014.

